

EELHINNANG

Kavandatava tegevuse keskkonnamõju olulisuse eelhindang on antud lähtudes KeHJS § 6 lg 3 kriteeriumitest:

1. Tegevuse ala ja selle lähiümbruse keskkonnatingimused

1.1. Maakasutus

Orjaku sadam (edaspidi ka *sadam*) asub Kassari poolsaare läänerannikul, Käina vallas Hiiumaal Jausa lahe ääres. Sadam külgneb Orjaku sadama maaüksusega (katastritunnus 36801:001:0739) koordinaatidel 58° 47,310' N; 22° 46,250' E. Sadama pidaja on Käina Vallavalitsus. Tegemist on harrastusmeresõitjaid teenindava sadamaga, mille maa-ala üldpindala on 4,2 ha, veeala 13,75 ha.

Kinnistul paiknevad külalissadam, kalasadam ja Orjaku külaseltsi poolt hoonestatud infomaja koos kuursaaliga. Olulisteks ehitisteks kinnistul on sadamahoone, külalissadama betoonkai ja ujuvkaid (kokku 45 kaikohta); kalasadama kaid (7-10 paadikohta), paadislipp, parkla ja kalurite kuurid; külaseltsi infomaja ja saalimaja. Lõunast ja läänest piiravad sadama akvatooriumi 20. sajandi alguses ehitatud maakividest kaitsemuulid (lõunamuul ja läänemuul). Külalissadama ranna-ala on viimase aastakümne projektidega korrastatud, rajatud on maakividest kaldakindlustus, puhkeala ning muulile viiv laudtee. Kalasadamas paikneb tuletõrje veevõtukaev.

1.2. Alal esinevad loodusvarad, nende omadused ja taastumisvõime ning looduskeskkonna vastupanuvõime

Sadama veealal ja sellega piirneval maismaa-alal ei esine loodusvarasid kasutataval kujul.

1.3. Märgalade, randade ja kallaste, pinnavormide, metsade, kaitstavate loodusobjektide, sealhulgas Natura 2000 võrgustiku alade vastupanuvõime

Orjaku sadam asub Väinamere hoiualal, mille kaitse-eesmärk on nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ I lisas nimetatud linnuliikide ja I lisast puuduvate rändlinnuliikide elupaikade kaitse; nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide ning II lisas nimetatud liikide elupaikade kaitse.

Orjaku sadam külgneb ka vahetult Käina lahe - Kassari maastikukaitsealaga, mille üldpindala on 5652 ha ning mille kaitse-eesmärk on kaitsta: 1) Kassari saare ja Käina lahe äärseid poollooduslikke kooslusi ning Käina lahte ja muid olulisi lindude rändepeatus- ning pesitsuspaiku; 2) elupaigatüüpe, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta nimetab I lisas; 3) liike, keda nõukogu direktiiv 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta nimetab I lisas. 4) taimeliiki, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ nimetab II lisas, samuti II lisast puuduvat I kaitsekategooria liiki

ja tema elupaiku.

1.4. Alad, kus õigusaktidega kehtestatud nõudeid on ületatud

Kavandatava tegevuse maa-ala piires puuduvad teadaolevalt sellised alad, kus õigusaktidega kehtestatud nõudeid on ületatud.

1.5. Maareformi seaduse tähenduses tiheasustusega alade ning ajaloo-, kultuuri- või arheoloogilise väärtusega alade vastupanuvõime

Piirkonna näol on tegemist tiheasustusalaga ja aastaid tegutseva sadamapiirkonnaga. Sadama võimalikus mõjupiirkonnas ei asu ajaloo-, kultuuri- või arheoloogilise väärtusega objekte.

2. Tegevuse iseloom, kaasa arvatud selle tehnoloogiline tase

Vee erikasutusloa taotluse kohaselt on kavandatud Orjaku sadama süvendamine mahus kuni 7800 m³, süvendatavat pinnast kasutatakse täiteks praeguse rannajoone ümbruses, sh paigutatakse osaliselt täidetavale merealale mahus kuni 5500 m³, osaliselt kasutatakse sadama maismaa osas planeeringuga määratud täidetaval alal (kavandatud merest maismaaks täitmine kuni 6400 m² ja maismaast mereks süvendamine kuni 220 m²).

Lisaks on kavas merre tahkete ainete uputamine seoses vees toimuvate ehitustöödega. Loetletuna on need ehitised järgmised: projekteeritud rannajoone moodustavad muulid koos neid ühendava sillaga, sh silla vundamendid, betoonkai, kalasadama slipp, merepääste slipp koos seda teenindava ujuvsillaga, kaldakindlustused, ujuvkaid koos poomidega, truup, täidetavad alad ja nende katted. Veekogu põhja uputatavad materjalid (ained) ja mahud on: graniitkivid läbimõelduga 20-1000 cm 1900 m³, kruus, liiv, killustik 750 m³, betoonkonstruktsioonid 20 m³. Merepääste slipi ja seda teenindava silla ehitab praeguste kavade järgi MTÜ Mereküla Kalurite Klubi nende kasuks seatava hoonestusõiguse alusel. Tööd teostatakse vastavalt 14.03.2017 kehtestatud Orjaku sadama II detailplaneeringule.

Vee-erikasutuse piirkonna koordinaadid asetsevad järgmiselt:

- 1) süvendatav ala X = 6517080 kuni X = 6517190 ja Y= 428920 kuni Y= 429170;
- 2) süvendatud pinnase paigutamise alal X = 6517080 kuni X = 6517200 ja Y= 428960 kuni Y= 429190;
- 3) tahkete ainete veekogusse uputamise ala X = 6517120 kuni X = 6517190 ja Y= 428910 kuni Y= 429140;
- 4) praegusest maismaast mereks süvendatav ala X = 6517160 kuni X = 6517180 ja Y= 429070 kuni Y= 429120.

2.1. Loodusvarade kasutamine

Sadama rekonstrueerimise käigus toimub vee erikasutus, selle kirjeldus ja materjalide kasutus on antud eelmises punktis.

2.2. Jäätme- ja energiamahukus

Vee erikasutusega seotud tööde käigus tekkivaid jäätmeid käideldakse jäätmeseaduses sätestatud korras.

2.3. Lähipiirkonna teised tegevused

Käesoleval ajal on Orjaku sadam ainuke piirkond Väinameres ja Kassari lahe piirkonnas, kus tegeletakse agariku püügiga. Vaadeldava piirkonna (Orjaku sadama lähiümbrus) rannik on väga lauge reljeefiga. Maantee äär on enamuses hooldatud rohumaa, lõunapoolses osas kadastik.

Suurem osa looduslikust rannajoonest on kaetud roostikuga, kohati on ka madal rannarohumaa. Reljeef on tasane, ühtlase tõusuga maantee ja sisemaa poole, kõrgeim punkt 3m üle merepinna.

3. Tegevusega kaasnevatest tagajärgedest

3.1. Vesi ja pinnas

Taotlusest nähtub, et süvendustööd toimuvad vahetult sadamas mahus kuni 7800 m³. Eemaldatava pinnase näol on tegemist muda, savi ja vähesel määral moreeniga, seega on süvendamisele kuuluv pinnas suhteliselt kergesti eemaldatav. Kuna märkimisväärselt suur osa eemaldatavast pinnasest kuulub muda ja savi kategooriasse, tekib piirkonnas süvendamise käigus paratamatult suuremas koguses heljunit. Jausa laht on suhteliselt madalaveeline, kuid sellele vaatamata kalarikas. Lahes on teadaolevalt räime, tuulehaugi, ahvena, kiisa jt kalade koelmud. Jausa ojas koevad säinas, haug ja särg. Tulenevalt eeltoodust tuleb heljumi mõju vältimiseks piirkonnas kudevale kalastikule veesisesed tööd ajastada väljapoole kalade kudemisperioodi (01. aprill – 30. juuni). Planeeritavate tööde läheduses puudub avalik supelrand, mille puhul vee kvaliteedi mõjutamine võiks olla oluline selle kasutajatele.

Sadama rekonstrueerimisel toimub seoses sadamarajatiste ehitamisega, mere põhja täitmine (pinnase paigutamine ja tahkete ainete uputamine). Sellega seoses on ette näha põhjaloomastiku lokaalne hävimine. Kõige enam mõjutab aga põhjakooslusi sadama lähipiirkonnas süvendamise käigus vette paisatav heljum. Heljumi mõju avaldub eeskätt valguskliima halvenemises ja troofsustaseme tõus. Ülespaisatav põhjasete püsib mõnda aega veesambas ning võib hoovustega kanduda sadamast kaugemale, mistõttu võib mõju põhjaloomastikule esineda ka veidi kaugemal. Kuna süvendatava pinnase osakaal ei ole märkimisväärselt suur, siis on muutused ajutised. Põhjaloomastik taastub 2 kuni 3 aasta möödumisel. Kumulatiivseid mõjusid ei esine.

Sadama rekonstrueerimisega kaasnevate süvendustööde käigus saadud setted on kavas kasutada sadama maa-ala täitmiseks, mis vastab säästva arengu põhimõtetele. Kuna piirkonnas ei ole toimunud olulist majandustegevust ja teadaolevalt ka veekogu reostust on sadama akvatooriumist ja faarvaatrist süvendatavad setted puhtad, mistõttu pole vaja seada pinnase käitlemiseks erinõudeid.

Vaadeldava piirkonna (Orjaku sadama lähiümbrus) rannik on väga lauge reljeefiga. Kogu Orjaku sadama akvatoorium on ümbritsetud kas looduslike „piirete“ (Reigilaid) või kaitsemuulidega, mis ei lase selles piirkonnas kujuneda märkimisväärsel lainetusel, mis omakorda mõjutaks randade arengut. Ranna piires puuduvad lainetuse aktiivsele tegevusele viitavad iseloomulikud kulutuslikud ja kuhjelised pinnavormid. Aktiivseid rannaprotsesse iseloomustavad ning pinnavorme kujundavad rannalähedased setete liikumised sadama piirkonnas puuduvad. Rannad alluvad taimestumisele, paiguti levivad ulatuslikud roostikud. Eeltoodule tuginedes võib väita, et sadama süvendamine ja sadamarajatiste ehitamine ei avalda olulist mõju rannalähedasel alal hüdrodünaamilisele režiimile, mis omakorda võiks põhjustada ümberkaudsete randade olulisi muutusi. Vee erikasutusega seotud tööd on kokkuvõttes lokaalsed, mistõttu puudub vajadus vee erikasutuse aegse ja järgse seire teostamiseks.

3.2. Õhu saastatus

Sadama rekonstrueerimise käigus toimuv vee erikasutus ei põhjusta olulisi muutusi õhukvaliteedi osas antud piirkonnas. Vähene mõju ümbritsevale keskkonnale võib avalduda eelkõige seoses sadama rekonstrueerimisel kasutatava tehnikaga, kuid seda mõju ei saa pidada oluliseks.

3.3. Jäätmeteke

Vee erikasutusega seotud tööde käigus tekkivaid jäätmeid käideldakse vastavalt õigusaktides sätestatule.

3.4. Mära

Tegevusega võib kaasneda mära, kuid eeldatavalt ei ületa müratase kinnistu piiril sätestatud piirmäärasid mära osas. Sadama mõjupiirkonnas asuvad vaid üksikud elumajad, mistõttu ei ole mära mõju oluline piirkonna elanikele.

Keskkonnaametile teadaolevalt ei pesitse Orjaku sadama piirkonnas kaitsealuseid linnuliike, kuid linnud kasutavad sadamapiirkonda ja selle lähiümbrust toitumiseks, mistõttu võivad mürarikkad tööd sadama piirkonnas mõjutada lindude pesitsemist. Tulenevalt eeltoodust ei tohiks mära tekitavaid töid teha vahemikus 01. aprillist – 30. juunini.

3.5. Vibratsioon

Eeldatavalt ei teki vee erikasutuse käigus vibratsiooni, mis põhjustaks olulisi muutusi antud piirkonnas.

3.6. Valgus, soojus, kiirgus ja lõhn

Valguse, soojuse ja kiirguse reostust vee erikasutusega ümbruskonnale ei kaasne. Lõhnareostus on lühiajaline ning ehitustööde aegne ja valdavalt seotud ehitustööde käigus kasutatavate masinate ja veokite diiselmootoritega.

4. Tegevusega kaasnevate avariiolekordade esinemise võimalikkus

Sadama rekonstrueerimise käigus on teoreetilisteks võimalusteks kasutatava tehnikaga toimuv avari, kuid selle esinemise tõenäosus on väike, kuna üldine liiklus piirkonnas on väike. Eeldus heast koostööst ja ladusast info liikumisest töödel osalevate inimeste vahel ning töökorras tehnika kasutamisest aitab vähendada kõikvõimalikke avariisid ja nendest tulenevat kahjulikku mõju. Töökorras tehnika kasutamisel ei ole tõenäoline õlireostuse tekkimine ja seeläbi ümbritseva maastiku ja vee kahjustamine.

5. Kavandatava tegevuse eeldatavast mõjust Natura 2000 võrgustiku alale

Natura alade kaitse korraldamise põhimõtteks on, et alustada või jätkata võib kõiki tegevusi, mis ei ohusta ega kahjusta sellel alal kaitstavate liikide soodsat seisundit ning alade terviklikkust. Hoiualadel on keelatud hävitada ja kahjustada elupaiku, mille kaitseks hoiualad on moodustatud ning kaitstavaid liike oluliselt häirida. Keelatud on ka tegevus, mis seab ohtu elupaikade ja kaitstavate liikide soodsa seisundi. Antud projektiga kavandatavad tegevused ei ohusta kaitstavaid loodusobjekte, sh Natura 2000 ala.

5.1. Kavandatava tegevuse eeldatav mõju mõnele muule kaitstavale loodusobjektile

Vastavalt taotluses toodud infole, ei mõjuta kavandatud tegevus muid kaitstavaid loodusobjekte ja liike.

6. KeHJS § 6 lg 3 punktides 1–4¹ nimetatuga kaasneva mõju suurus, ruumiline ulatus, kestus, sagedus ja pöördumus, toime, kumulatiivsus ja piiriülene mõju ning mõju ilmnemise tõenäosus

Keskkonnaameti hinnangul puudub kavandataval tegevusel oluline keskkonnamõju, kuna:

- kavandatav tegevus ei mõjuta kaitsealasid, kaitstavate liikide elupaikasid ega Natura 2000 võrgustiku alasid;
- eelhindamise tulemusena selgus, et taotletava tegevuse tulemusel ei teki olulist mõju veekeskkonnale, sh merepõhja elustikule ja kalastikule juhul kui töid tehakse väljapool kalade kudeaega ja lindude pesitsusaega (01.04 – 30.06);
- eelhindamise tulemusena selgus, et taotletav tegevus ei ületa piirmäärasid müra, õhusaastatuse ja vibratsiooni osas;
- eelhindamise tulemusena selgus olulise kumulatiivse mõju puudumine;
- seega puudub kavandataval tegevusel eeldatavalt oluline keskkonnamõju.